

LIBERALISM, SCHIZOFRENI OCH RASBLANDNING

ETT KAPITEL UR NATIONALSOCIALISMENS BEFOLKNINGSLÄRA

Av professor ALF NYMAN, Lund

I SAMBAND med den politiska och kulturella omvälvningen i det bruna enväldets Tyskland har en mäktig förskjutning ägt rum på det vetenskapliga, och framför allt på det kulturvetenskapliga, området. Arbetskrafterna och forskarnamnen där äro väsentligen nya, likaså arbetsmålen, vilka genomgående synas dikterade av det härskande Systemets önskningar och krav.

Med växande tydlighet varskar man detta på den psykologiska forskningens område. Den till antropologien och rasfrågorna nära anknutna typforskning, som professor Erich R. Jaensch i Marburg sedan ett par årtionden bedriver, har mer och mer för-enat sina strävanden med den segrande nationalsocialismens. De tu äro i allt väsentligt ett. I samband därmed har professor Jaensch förts in på allmänt kulturfilosofiska frågor. Orsakerna till det biologiska och kulturella förfall, som skedet från sekel-skiftet fram till nationalsocialismens genombrott bär vittne om, sysselsätta honom livligt. På experimentalpsykologisk och ärft-lighetsteoretisk väg menar han sig ha uppdagat en människotyp, »mottypen» eller »upplösningstypen» (även kallad »S-typen»), vilken i utomordentlig grad göres ansvarig för detta förfall. I ett vidlyftigt arbete (»Der Gegentypus», Leipzig 1938) framläggas de resultat, vartill han själv och hans medarbetare hittills ha kommit. Det är en *Psychologia militans*, en psykologi i pansarskjorta, som därmed träder fram. Tillika är det ett radikalt och omfattande raspolitiskt och kulturpolitiskt handlingsprogram, ägnat att väcka eftertankar långt utanför fackpsykologernas kretsar. — Några av verkets ledande idéer skola också här framställas och kritiskt värderas.

»Upplösningstypen» och dess avläggare.

Det kan vara skäl att allra först något närmare, psykologiskt såväl som politiskt, känneteckna denna av Jaensch och hans medarbetare vid skampålen ställda »upplösningstyp» eller »mottyp», varemot även den nationalsocialistiska rörelsen manar till kamp.

Varför benämnes den hos Jaensch gemenligen »S-typ» eller »S-lytisk»?

Beteckningen härleder sig från den påfallande förekomsten av s. k. synesthesier eller sinnesanalogier hos personer av denna anläggning. När vi i dagligt språk tala om en ton som »mjuk» eller »hård», »rund» eller »skarp», »mörk» eller »ljus»; när vi beteckna en färg som »kall» eller »varm», »dov» eller »klingande», och överhuvud när vi beskriva intrycken från ett sinnesområde med tillhjälp av intrycken från ett annat, så tala psykologerna om synesthesier (ordagrant: medförnimmelser, beledsagande förnimmelser). Särskilt poeter och skapande konstnärer synas fråssa i dylika medförnimmelser (»färgad hörsel», »färgad smak» o. s. v.); och hos några av symbolismens diktare — en Stephan Mallarmé, en Max Dauthendey, en Maurice Maeterlinck, en Emile Verhaeren — uppträda de i största utsträckning, nästan som manér. En vildfågel som polacken Stanislaw Przybyszewski, August Strindbergs vän (och fiende) från Berlintiden, har i en litterär-psykologisk studie, »Zur Psychologie des Individuums», i dessa synesthesier velat se förebuden till en högre, fortgående utveckling av själslivet, en framtidsmusik från förnimmelsetlivets område; och redan en svensk romantiker som Carl Jonas Love Almqvist anade i dem symptomen på en stundande »sammanläkning» av våra splittrade sinnesvärldar till »törnroseriets» och allkonstverkets helhetsupplevelse av tillvaron.

Annorlunda dömer Erich R. Jaensch. För honom framstå medförnimmelserna som föroroande symptom på upplösning och dekadans inom sinneslivet. Hos »S-typens» människor uppträda de sålunda påfallande ofta, och såväl hos växande som vuxna. Det är, som om de vattentäta skotten mellan sinnena här icke slöte sig: förnimmelserna läcka över i varandra, färga av sig på varandra. Hela det lägre, vitala själslivet är också hos en »S-människa» »labilt, svagt och haltlost». Synesthesier äro därför alltid och alle-

städes förfallssymptom. Så äro de i all synnerhet hos den enkla, lytiska »S-typen» (signatur: S_1).

Men enligt den tyske konstitutionspsykologen gives det också en högre differentierad upplösningstyp, kännetecknad därav, att över en bottenpersonlighet av S_1 -typ på oorganiskt sätt en »rationell överbyggnad», ett intellekt utan närmare förhållande till känslö-, instinkt- och viljeliv, är uppstaplad. Det är, som om en mansardvåning i en stil vore påsatt en bottenvåning, i en annan. Denna mera utformade S-typ uttryckes av bokstavsformeln: $S_2 = S_2(S_1)$.

Nu visade sig, att de mest utpräglade fallen av denna S_2 -typ i sin härkomst företedde en brokig och extrem rasblandning. Då en sådan efter Jaensch's ståndpunkt under alla förhållanden grundlägger och inleder fysisk och andlig nedgång, ja innebär en verklig, konstitutionell sjukdom, så blir förklarligt, att särskilt judarna i så hög grad tendera mot »upplösningstypen» och äga en så betydande andel i uppkomsten av »upplösning-kulturen» (»S-kulturen») i vår tid. — Så argumenterar i varje fall professor Jaensch och stöder sig i fråga om den judiska rasens blodförhållanden på Hans F. K. Günthers uppfattning. (Det vanligaste antagandet i våra dagar torde gå ut på, att judarna framställa ett blandfolk av semitiska kananéer, indoeuropeiska hettiter samt filistéer, med en ursprungligare, semitisk rasfaktor.) Huru som helst: med sitt allmänt hållna resonemang anser sig Jaensch ha vetenskapligt motiverat nationalsocialismens hetskampanj mot de tyska judarna och lämnat skäl för deras andliga, politiska och ekonomiska utdrivande ur samfundet.

Det visade sig ytterligare för honom, att tuberkulösa individer förekommo talrikt bland »S-typens» människor, alldeles särskilt inom den uppväxande ungdomens led. Han menar sig till och med finna en entydig korrelation mellan tuberkulos och »S-typ», liksom förut mellan synestesi och »S-typ». Som väntat fastställer han också en bestämd korrelation mellan förekomst av tuberkulos och förekomst av synestesier hos de undersökta fallen. Av 115 tuberkulösa eller för tuberkulosmitta misstänkta visade sig sålunda 78 vara mer eller mindre utpräglade synestetiker, 24 hade till och med »förmimmesynestesier», vilket framställer synestesian i dess mest utpräglade form. Vidare åberopas den experimentella iakttagelsen, att den tuberkulösa S_1 -typen (signerad: S_{1t}) vid vissa synestesier — då toner eller vokaler upplevas så-

som färgade — föredrager kortvågiga och neutrala eller »kalla» färger, medan den friska S_1 -typen föredrager de »varma» (brunt, rött, gult, rosa). Därmed sätter han i samband den »grundegen-
domligheten» hos den tuberkulösa S-typen, att hos människor av detta slag »den kalla och fientliga delen av känslskalans genomgående har övervikten». — Allt detta framföres dock på ganska lösliga grunder och företer delvis karaktären av obevisade hugskott.

Hur än härmed må förhålla sig: det antropologiska underbetyget för S_{1t} -typen utfärdar Jaensch med något av samma väl-lust, varmed en kartsur, pincenezbeväpnad läroverksrektor i sitt lärarkollegium påyrkar nedsatt sedebetyg åt en respektlös och fantasifull elev. Och häri ligger även för Jaensch förtretens groddpunkt: begåvningen kan han ej ens med bästa vilja fränkänna denna mänskotyp! Sedan han således förskaffat sig tillfälle att säga en massa förklenande saker om denna under-typs mentalitet; framhållit dess allmänna känslökyla, verklig-hetsflykt, »autism», hypersexualitet och otacksamhet; dess verk-lighetshat, enstöringslynne, viljeostadighet, ironi och kritiklyst-nad —, så ser han sig alltnog tvungen att erkänna dess intelligens. Han skriver: » S_{1t} -fallen i vårt material voro nästan genomgående begåvade, delvis högt begåvade.» Men — och i Erich Jaensch's ögon ett kolossalt inkast — den fasta målviljan och kraf-ten att fullfölja tankeuppslagen saknas. »Rörelse för rörelsens, förändring för förändringens skull, det är ofta ett huvudkänne-tecken på S_{1t} -typens andliga liv!» Därtill fogas ett politiskt »för-modande», av innebörd att revolutionären i sin prydno, revolu-tionären till varje pris, ofta torde »härstamma från S_{1t} -typens stora grupp». I detta sammanhang får Bergsons filosofi sin diagnos såsom framsprungen, även den, ur denna undertyps ka-rakteristiska upplevelsesätt. »Nuflödets» och den smidiga intu-itionens filosofi är »lytisk», därtill uppspirad på misstänkt tuber-kulös grund. Annan vederläggning onödig! — Över huvud har man emellertid enligt Jaensch bedrivit ett måttlöst avguderi med intelligensen, vilket kommit icke minst S_2 -typen till godo. Ett värde, och i detta fall ett högt sådant, får intelligensen blott i för-bindelse med andra, djupare liggande egenskaper. Dess planta måste vara rotfäst i »Blut- und Boden»-världen, i rasen och jord-kokan, för att få berättigande.

Uppvisade »S-typen» i gemen och såsom synestetiker-typ brist-

fälliga avbalkningar mellan de olika sinnesvärldarna, så kompliceras detta lyte av andra sinnesstörningar; med ett från politiken lånat begrepp sammanfattar Jaensch dem under rubriken »varseblivningsliberalism» («Wahrnehmungsliberalismus»). Ty liberalismen, inpräntar han i sina läsare, innebär ett vida ut över det politiska kampfältet nående, rent biologiskt sakförhållande. Det träder i dagen bl. a. på rumsuppfattningens område. Vid de s. k. optiska kovariantfenomenen — skenbara förskjutningar av en punkt inom synfältet, ifall en annan punkt verkligen förskjutes — uppvisa sålunda försökspersoner av S_1 -typ högre värden än kontrollpersonerna, varmed rumsvärdenas löslighet och »liberalism» hos denna mänskotyp anses påvisad; en omständighet, som professor Jaensch finner ytterligare bestyrkt av försök med prismatiska glasögon (Jaenschs »Brillentest»). Ty anpassningen till de därigenom förändrade åskådningsvillkoren inträder då i allmänhet snabbare hos S-typen och dess undertyper än hos övriga mänskliga grundformer, beroende på denna huvudtyps ytterst labila rumsvärden och på frånvaron av alla fastare »bindningar» och samordningar redan på näthinnans och de omedelbara synupplevelsernas område. — Jaensch ger denna särform av »varseblivningsliberalism» vedernamnet »rumsliberalism».

Vid sidan av denna högst betänkliga uppluckring av rumsvärdena hos den »lytiska» typen konstaterar Jaensch en likartad av tidsvärdena. Hos S-människorna visa sig sålunda de subjektivt skattade tidsmåttan ingalunda entydigt betingade av de objektivt förflutna. Allt flyter. Vedernamn: »tidsliberalism». Den utbredning och popularitet, Einsteins relativitetsteori vann under »upplösningsskulturens» skede, före 1933, bör enligt den stridbare Marburgpsykologen sättas i samband härmed. Henri Bergsons berömda »durée»-begrepp, av Algot Ruhe försvenskat till »nufflödet», framställer likaledes S_1 -typens »liberala» uppfattning av tiden, vilken hos den franske tänkaren spelas ut mot den avmätta, strängt kvantitativt och matematiskt fattade tid (»temps»), som är utmärkande för S_2 -människans sätt att förhålla sig till tidsupplevelsen.

Nu är emellertid att märka, att enligt Jaensch en »S-typ» alltid ligger inbäddad i en » S_2 -typ», allt enligt personlighetsformeln: $S_2 = S_2(S_1)$. »Genombrott» kunna därför här ständigt ske; den uppluckrade, lösligt organiserade » S_1 -typen» kan när som helst bryta fram genom den rationella — och ditsatta — överbyggnad.

den (S_2). Så var fallet hos en Jean Jacques Rousseau; så är alltså händelsen hos en Bergson; och på dessa »genombrott» känns S_2 -typen säkrast igen. Den hårt skotade, uppifrån ledda uppmärksamheten hos denna människotyp ger plötsligen efter, och den labila » S_1 -typen» kommer till synes. Därför, hävdar Jaensch, bli också denna » S_2 -typ» och den på dess grund skapade » S_2 -kulturen» så vådliga. Ty om den tyglade förståndsnormen hos » S_2 »-faktorn av någon anledning försättes ur kraft, eller om S_1 -människorna numerärt överflygla den till antalet vanligen underlägsna » S_2 -typen», då hotar faran av en »fullständig upplösning av alla mänskliga sammanhang, d. v. s. just en eller annan form av det bolsjevistiska kaoset». — Under det spröda istäcket lurar alltid den falska Ran.

Utom störningarna på varseblivningsområdet: synesthesierna, rums- och tidsliberalismen, företer »S-typen» vissa svårartade skadegörelser inom föreställningslivet därjämte. Själva det bärande kategoriala ordningssystemet visar sig uppluckrat, ja t. o. m. »upplöst». De mest olikartade saker och begrepp sammanförs. Man får intrycket, att maskorna i kategorinätet äro sprängda eller intrasslade i varandra; Jaensch talar därför med förkärlek om en »kategorisplittrande» och »kategoriutplånande» verksamhet hos intelligenser av denna typ. Resultatet blir också en allmän »föreställningsliberalism». Till fyllest framgår denna både av teckningar, utförda av försökspersoner med sådan anläggning, och av försök med kedjeassociationer. »S-typens» människor förråda sig därvid genom sakligt starkt disparata associationssteg, medan den normala, fastare organiserade föreställningsverksamheten övervägande håller sig på en och samma associationsskena. — Enligt Bleuler skall nu en sådan kategoriförväxling, ej blott på fantasilivets utan även inom tänkandets område, vara ett *grundkännetecken vid all schizofreni*. »Mottypens» eller den »lytiska S-typens» andliga grannskap till schizofreniens skräckvärld blir härmed framhävd. I övrigt verka »S-typens» subjektiva tankeförbindelser ofta i hög grad »geistreich» — ehuru Jaensch hellre talar om »esprit» än om »Geist» i detta sammanhang. »Esprin», anmärker han också, »är den enkla S-typens mest högvärdiga tankeform».

Emellertid förvärras denna »föreställningsliberalism» och esprit av en viss »känsloliberalism»: man reagerar med andra känslor än normalt; negativt, då man borde känna positivt, samt omvänt.

Ytterligare lägger den unga individen i dagen en oförmåga att underordna sig: i den nationalsocialistiske forskarens ögon ett grundfel. I allmänhet är S-människan också besatt av en revoltens anda. Hon saknar nödigt känslodjup och »feeling», därmed också följdriktighet i sin framfärd. Eller i formel: »Tausend Gefühle, aber kein Gefühl.» Den mera högtstående S-människan blir i enlighet härmed gärna estetiker. Därjämte lägger hon ofta i dagen goda skådespelartalanger samt, ibland, även teckningsanlag, helst i karikerande riktning. — Med denna förhöjda labilitet på varseblivningens, tänkandets och känslans plan följer hos »S-typen» en märkbar labilitet hos jaget självt. Detta förvandlar sig kameleontiskt. Det uppvisar en om *mimicry* erinrande anpassningsförmåga. (Vid tillfälle kan S-jaget t. o. m., som hos den »östliga» tyska typen, anlägga attityden av en mer än hundra procentig nationalsocialist; detta är dess största konststykke.) Om dylika karaktärers hållning till samfälligheterna framhåller Jaensch vidare, att den innerst inne är kallsinnig. För den »lytiska» eller utpräglade »S-typens» vidkommande skärpes omdömet därhän, att denna typ måste stämplas som »väsentligt o s o c i a l». Det goda kamratskapet är okänt bland människor av denna art. Lyckan att tillhöra en helhet och verka för en helhet blev därför denna karaktärstyp förmenad; den självförvällande isoleringen uttolkas därvid antingen som illvillig utestängdhet eller som förnäm upphöjdhet över mängden. — Slutligen kommer härtill, och som naturlig följd av det föregående, att den »lytiska» S-typen alltid visar sig mer eller mindre omanlig. All »heroism» är denna personlighetsform djupt främmande. Den utgör en i högsta tänkbara grad »osoldatisk» natur.

Gäller det sagda närmast om grundformen S_1 såsom den lägre upplösningstypen, så kan den nationalsocialistiska rörelsen lika litet träda i förbindelse med den högre upplösningstypen (S_2). Under det senast förgångna kulturskedet var det framför allt denna människoart, som framstod som bärare av den s. k. »kunskapsliberalismen», denna vrångbild av äkta vetenskap och spekulation. Och nu sättes nergången inom Tysklands andliga liv i samband därmed, att samtidigt med den politiska liberalismen även kunskapsliberalismen (S_2) och konstliberalismen (S_1) vunno överhanden. Därmed avvek tysk odling från sina fasta, artenliga former; och därför måste också nationalsocialismen som betonat tysk folkrörelse, och den Jaensch'ska typforskningen med

den, betrakta intelligensen och andligheten i *dessa* dess uppenbarelseformer såsom »Widersacher». — Så till vida biträder Erich Jaensch också Ludwig Klages' intelligenshatande filosofi.

I grunden har Jaensch ännu värre ting att förebrå *dessa* (numera likviderade) »kunskapsliberaler». Ty i själ och hjärta, menar han, hata de sanningen, just emedan denna innebär ett fastställande, därmed ett bindande — och de avsky alla band. De skygga till det yttersta för klara, skarpa, slutgiltiga avgöranden (ja, frestas man att härtill inkasta: *givas* verkligen sådana inom det löpande vetenskapliga arbetet, där allt är process, framsteg, kritik och där arbetshypoteser avlösa varandra, med ständigt djärvare generalisationer och ständigt försiktigare förbehåll?). S_2 -intelligenserna, sådana Jaensch tecknar dem i sin bok, ha ingen egen ståndpunkt. Däremot älska de att tänka »i oändlig melodi», i obegränsade variationer över ett och samma tema, i dag så, i morgon så. De fråssa, heter det, i »ett sig oupphörigen förvandlande tänkandes lekfulla funktionsfröjder».

En sådan andlig leksenhet, utan inre eller yttre bindningar, förleder med nödvändighet denna människosort (S_2) till måttlöshet. Den sortens begåvningar rida också »en idé, ett nytt mode, en stilform till döds, för att så efter inträdd övermättnad begynna måttlöshetens lek i åter en annan riktning». Framför allt, upplyser oss Jaensch, träffar detta andliga signalement in på judarna och inom det judiska kulturinflytandets sfär. — Det undgår ingen, att, om tillämplig på judisk väsensart eller ej, denna Erich Jaenschs teckning av $S_2(S_1)$ -typen livligt erinrar om det »estetiska stadiets» människa, sådan Søren Kierkegaard har hugfäst hennes drag åt oss. I den blaserade, internationellt betonade författaren och livskonstnären Truls i Ernst Ahlgrens roman »Fru Marianne» torde svenska läsare möta en annan nära andlig släkting till samma typ; varför denna antagligen icke i allo är en frihandskonstruktion utan har lånat vissa drag från verkligheten, även om *dessa* senare av Jaensch ha ytterligare färglagts och tillknycklats.

Värst och mest ödesdiger ter sig dock »S-typen» i sin »lytiska» form — och det är den, som avpressar professor Jaensch hans varmaste brösttoner. Då låter det så här: »Den tyska rörelsen strävar att draga vårt folk tillbaka från avgrunden, i det att den vänder sig mot S-typens lytiska utpräglingsform och den av denna uppbyggda S-kulturen.» Och »avgrunden» är därvid det

av rasblandning, tuberkulos och »asfaltkultur» i förening skapade allmänna förfall, som, sett från sin psykiatriska sida, gränsar till schizofrenien, från sin politiska däremot framstår som liberalism, individualism, marxism för att i sin mest kaotiskt upplösta form grina emot oss i bolsjevismen.

Häremot gäller det att hålla stånd, för att genom ett metodiskt utgallrande av alla »mottypiska» element, metodisk rasförbättring, metodisk »soldatisk» fostran föra Tysklands folk och kultur från den »psykiatriska klinikens förhall» upp till hälsans, maktens och ärans tinnar.

Hur detta närmare skall tillgå — allt i enlighet med den Jaensch'ska konstitutionspsykologiens synpunkter och anvisningar — därom må den följande framställningen lämna besked.

2.

Den nya tyska människan.

Vid sidan om »mottypen», som med sina båda tvillingformer S_1 och S_2 uppdrager den biologiskt och kulturellt sjunkande linjen inom tysk folkvärld, står enligt Jaensch's konstitutionspsykologi andra, lödigare typer: de organiska, »integrerade» formerna, eller kort: J-formerna, utmärkta av inre sammanhang, fasthet och »virens».

Dessa »J-typer», som därtill få gälla som de djupast tyska, ha först och främst det gemensamt, att hos dem själslivets högre och lägre skikt hänga oupplösligt samman, utvecklas ur varandra och icke, som hos S_2 -människan, verka löst uppstaplade över varandra. Erich Jaensch särskiljer inom denna huvudgrupp tre undertyper, signerade J_1 , J_2 och J_3 . Han påpekar om dem, huru som på linjen J_1 — J_3 kontakten med den sinnliga varseblivningens, och särskilt den synliga varseblivningens, värld stegvis avtager. Däremot tilltager, likaledes stegvis, det inre livsammanhanget (»die Innenintegration»); därav även beteckningen: »integrerade» typer, för dessa biologiska stilformer. Typen J_3 , som i enlighet härmed framstår som den »fasta inre linjens» målsman, blir den från »upplösningstypen» mest fjärmade, ja dess skarpaste motpol. Ty gentemot den alltigenom labila, »liberala» och »asociala» S-typen i dess »lytiska» form ställes J_3 -människan såsom den kärntyska, ofördärvade, instinktsäkra, bio-

logiskt som moraliskt fullödiga *sociala* typen. Hon är ingen nervmollusk som S_1 -människan. Hon har inga larviga synestesier, som denna. Hon lider varken av »rumsliberalismens» eller »tidsliberalismens» grundlyten. Hennes synapparat låter inte så lätt förvilliga sig av de nedriga prismatiska glasögonen. Till och med hennes näthinna ha principer! Tillika visar hon sig minst angripen av den moderna »övercivilisationen» med dess »asfaltkultur», inför vilken hon står på ett glädjande sätt oförstående. Jaensch ger henne också det högsta tänkbara friskintyg. Hon befinner sig »i det helt elementära, djupt biologiska, vitala och instinktmässiga allra mest 'i ordning', d. v. s. i den av naturen velade författningen...» Hon är med ett ord ett förstklassigt ryggradsdjur. Det bör därför ej heller förvåna om — fortsätter Jaensch — »vår instinktsäkra tyska rörelse söker att för gestaltningen av kulturen starkare påkalla J_3 -typen, vilken i det väsentliga är liktydig med den ur rassynpunkt oblandade, bonde- och soldatiska typen». — Ja, frestas man att invända: bara det går! Ty med fog kan det befaras, att bonde- och soldatblodet, outspätt, utgör en något för trög och tjockflytande vätska för den eldiga brygd, som går under namn av »kultur». Hos J_3 har sålunda, enligt trovärdiga försäkringar, allt sina rötter »in der Blutwelt». Det förefaller också, som om Jaensch själv närde vissa tvivel om denna jordbundna, hårt »integrerade» mänskotyps bildbarhet för kulturens högre och högsta värv. Enligt hans omdöme framställer väl J_3 den »genomsnittliga företrädestypen för militärpsykologien». Den lämnar ett prima knektvirke, synes han vilja säga; men den ägnar sig ej lika väl för ledareställningar.

För sådana befinnes den något rörligare och schwungfullare J_2 -formen mera passande. *Faktiskt* gynnar emellertid den nationalsocialistiska rörelsen företrädesvis personlighetslegeringen J_2/J_3 . Häri ger Erich Jaensch den i grund och botten rätt. Ty när det gäller att skapa den just för Tyskland lämpade och värdefulla typblandningen, har man att legera med varandra de här förekommande J_2 - och J_3 -typerna, vilket ger som resultat den s. k. »nordiska» typen. Kort och gott: det gäller att finna och på rasförädlingens väg frambringa medelproportionalen, å ena sidan mellan »idealisten» (= J_2) och »bonden» (= J_3), å andra mellan »idealisten» (= J_2) och »soldaten» (= J_3). Därmed vinnes dubbelt. »Åt J_2 -typen förlänas så statik och inre ballast, åt J_3 -typen däremot framåtdrivande dynamik, i stället för dess starka benägen-

het för oföränderlighet; klar medvetenhet i stället för dov instinkt- och driftmässighet.» Och detta vore med ett ord receptet för den fulländade nationalsocialisten. Det vore på samma gång föreningen av »idévärlden» och »blodvärlden», enligt Grunskys uttryck. (Formel: J_2/J_3 .)

Med ett människomaterial av denna tillredning kan man enligt Jaensch också skapa »stora organisationer». Tyskarnas framträdande förmåga som organisatörer sättes av denne forskare också i samband med, att »strukturerna» J_3 och J_2 »av ålder» varit förhärskande bland detta folk, innan den stora ras- och kulturförsämringen genom judendom, blodblandning och tuberkulos började på allvar gripa ikring sig. Av denna högre typ är i våra dagar framför allt Adolf Hitlers »statsidé» framsprungen. På det noggrannaste uttrycker nämligen denna det tyska folkets väsensart.

Denna äkttyska, fullödiga J_2/J_3 -legering, för vilken Jaensch och nationalsocialisterna låta stöta i basun, skapar slutligen också det, som stackars Rosmer i Rosmersholm drömde fåvitska framtidsdrömmar om, nämligen adelsmänniskor. — »Adel», definierar sålunda professor Jaensch, »är idealism, stammande ur det djupaste inre, ur det levandes omedvetna djup, så som fallet just är hos strukturlegeringen J_2/J_3 . Därmed att vår rörelse styr hän mot denna strukturlegering (Rosenberg, Darré), är den en rörelse i riktning mot en ny, icke s. a. s. kastmässig och feodal utan i blod förankrad och folkligt bunden adel.»

Jämte åt dessa »nya» adelsmänniskor, som fylla villkoren för personlighetsformeln J_2/J_3 och i vilka Erich Jaensch ser blivande »ledare» (stoff till »Gauleiter», »Obergruppenführer» och andra högre partifunktionärer), skänker hans arbete en välvilligt överseende uppmärksamhet även åt en »sydligare» typblandning; den kunde signeras J_1/J_3 . Som litterär belysning av själsstrukturen och arvs gången hos denna böjligare typ tjänar hos Jaensch Goethes kända versar:

»Vom Vater hab' ich die Statur,
Des Lebens ernstes Führen,
Vom Mütterchen die Frohnatur
Und Lust zu fabulieren.»

Enligt konstitutionspsykologien vill detta säga: fädernets J_3 - och mödernets J_1 -faktor gå hos diktaren Goethe samman till J_1/J_3 -legeringen med dess flödande rika gemyt och dock klassiskt

klara formgivning. Ty liksom efter Jaensch's uppfattning J_2 utgör den »idealistiska» typen *par préférence*, så utgör J_1 »den väsensmässigt och huvudsakligt konstnärliga typen». Vederbörligen motvägd av en försvarlig J_3 -faktor bör den alltså, om än i begränsat antal, kunna tålas i Tredje Riket.

Ser man närmare efter, sticker J_3 -faktorn livande och uppmjukande fram litet varstans inom tysk och utomtysk folkvärld. I vissa landsändar, t. ex. i Rhenländerna, uppträder sålunda den »produktiva» J_2/J_3 -legeringen med tydliga inslag av J_1 -struktur. Därigenom får den ett tillskott av stor öppenhet och livaktighet. Jaensch tillskapar till och med den typpsykologiska beteckningen »kindertümlicher J_1 -struktur» för denna rhenländska tyffaktor. Halvvägs låter det som ett smeknamn. Även inom den »dinariska» stambefolkningen i Alpländerna framträder typen J_1 klart; så jämväl hos sydslaverna. — Såsom alltså tillhörande J -seriens »organiska» och »integrerade» livsformer kunna dessa böjligare strukturtyper samtliga få passera — till och med ifall de därjämte uppvisa ett »lätt inslag» av S -struktur! Ett sådant kan nämligen, vidgår här Jaensch, i vissa fall verka fördelaktigt, »und manchmal sogar zu besonderen Leistungen befähigen», under det uttryckliga villkoret visserligen att det uppträder hos en till sin innersta kärna fast och karaktärsfull människa.

Dock — och här reser sig ett järnhårt förbehåll! — kräver man »in unserer rassenkundlichen Schrifttum», i stället för de mjukare och folksällare personlighetslegeringarna J_1/J_3 (= Goethelegeringen) och J_2/J_3 (= den »produktiva» ledarelegeringen) en renodling och befordran av typformen och hårdhetsgraden J_3 . Denna »i sig själv vilande», starkt »integrerade» typ uppträder, om man får tro Jaensch, övervägande inom de rasrena delarna av tyskt folk och land, särskilt påfallande inom bondedistriktet i Nordvästtyskland. Ur rasmässiga, vitala och »folkliga» synpunkter är detta människomaterial tillika det yppersta, Tyskland äger, ja kanske det yppersta i Europa.

Inför detta rasfanatikernas krav synes Jaensch också falla till föga och övervinna sina tidigare betänkligheter gentemot J_3 -typens väsensbetingade stadighet och seghet. Han förklarar nämligen, att detta krav på J_3 -typen, »och det absoluthetsanspråk, varmed det uppträder», må anses rättfärdigat av den föreliggande antropologiska situationen. *Ensam* kan J_3 -typens människa icke skapa och uppbära en 'kultur'; därtill kräves en uppblandning till

den »produktiva» legeringen J_2/J_3 . Men dessa J_2 -individer äro förhanden i tillräckligt antal; så däremot ej J_3 -individerna. Under den »lytiska» S-kulturen i det gångna århundradets Centraleuropa hade denna J_3 -typ systematiskt trängts undan av liberaler, judar, konstnärer och andra framfusiga och nervblöta förfallsmänniskor. Endast i England höll den stånd hittills, ehuru den även här sedan sekelskiftet starkt hotats av den framträngande »keltiska renässansen», såsom bl. a. Gregor Sarrazin framhållit i en studie över den nyengelska litteraturen; och enligt Jaensch företer »keltisdömet» («das Keltertum») strukturstämpeln S. Rasmässigt bedömt innebär detta, att det anglosachsiskt-normanniska »herrefolkets» kringgårdade kast utvandrar eller utdör, allt medan »urbefolkningen» långsamt men oupphörligt vinner terräng. På litteraturens område röjer sig samma befolkningsrörelse i en tilltagande böjelse för »retoriskt patos, över huvud i en högre retbarhet och lidelsefullhet hos känslan och fantasien», ibland parad med ett »sinnligt-översinnligt skönhetsvärmeri».

Videant consules, alltså, i Neville Chamberlains England såväl som i nationalsocialismens Stor-Tyskland! I detta senare land vet man nog samt att taga mått och steg i och för avhysandet av S-typen och de rasförskämmande elementen. Vem vet för övrigt vad den »instinktsäkerhet», som enligt professor Jaensch upprepade försäkringar utgör den Tyska Rörelsens adelsmärke, i fortsättningen kan visa hän på och i rasrenhetens namn kräva? Och gentemot »upplösningstypen», i alla de fall denna grundar sig på *rasblandning*, kan endast rashygienen i *dess mest omutliga form* råda bot. Kommer dag, kommer antagligen också råd! När man väl har befriat sig från den »inre fienden», d. v. s. den i brunskjortornas egna led företrädda »ostliga» typen, vilken i kraft av sin smidighet och sina skådespelartalanger maskerat sig till mer än hundra procentiga nationalsocialister —; då denna understuckna, mot Rörelsen innerst avoga typ blivit vederbörligen avslöjad och avlägsnad från de inflytelserika poster, den alltjämt innehar: då — jag refererar fortfarande Jaensch — kan den »30 januari» tänkas inbryta även för vetenskap och kulturliv, där denna typ för närvarande snyltar; — då kan också instinkten börja tala med ännu mera bjudande stämma!

Vetenskap eller mytbildning?

Det är svårt att lägga ifrån sig en sådan programskrift som professor Jaensch's »Der Gegentypus» (med den talande undertiteln: »Psychologisch-anthropologische Grundlagen deutscher Kulturphilosophie ausgehend von dem, was wir überwinden wollen») utan att bifoga de starkaste reservationer.

Förbehållen gälla då ej i främsta rummet dess allmänt *typologiska* inställning. En sådan spåras på skilda håll inom nyare europeisk och amerikansk psykologi och psykiatri. Man finner den hos Jung, hos Frédéric Paulhan, hos William James (i hans Religionspsykologi), liksom hos Jaensch's egen Marburgkollega i psykiatri, Ernst Kretschmer. Och fattade som klart medvetna 'renodlingar', som förenklingar i tanken eller, med Max Weber, som en uppsättning »idealtypiska konstruktioner» på underlag av ett omfattande, måhända flertydigt erfarenhetsmaterial, kunna sådana typ-bildningar göra forskningen goda tjänster. Men då får ej heller den ena handen glömma bort, vad den andra förehar. Man bör framför allt icke förgrova dessa arbetsbegrepp till fullverkliga realiteter, låta stöta i basun för dem som realiteter. Ej heller får forskaren vid deras uppställande låta leda sig av *politiska* sympatier och antipatier eller låta andra egna värdesynpunkter eller önskemål spela förryckande in.

Detta sista är likvisst, vad Erich Jaensch i utomordentlig grad låter komma sig till last. Han värderar och vrakar i ett. Han är en apostel i laborantrock. I de »organiska», »integrerade» J-typerna (J_1 — J_2 — J_3) samlar han in det enligt hans personliga mening yppersta i tyskt folkväsen, från Siegfried-gestalten fram till Horst Wessel. Omvänt bli S-typerna (S_1 — S_2) avstjälpningskärnen för allt vad han som partiman finner murket och förkastligt hos det egna folket och dess grannfolk; framför allt gäller detta den »lytiska» typen; »mottypen» i egentligaste mening. Så får han *ideal* och *motideal*, och därmed blir hans »konstitutionspsykologi» en *normativ* disciplin i långt högre grad än en beskrivande och förklarande vetenskap. Den åtager sig att fastställa, ej blott huru människorna äro beskaffade, tänka och känna utan därjämte, huru de *böra* vara beskaffade, tänka och känna.

Olägenheterna bli ej mindre därav, att han handskas med dessa till verkligheter förgrovade typbildningar som med en uppsätt-

ning byggklossar. De hopfogas och staplas upp över varandra ungefär som när en cylinder ställes ovanpå en tärning eller en kägla ovanpå en cylinder. Så sättes ett S_2 -intellekt »organiskt» ovanpå en S_1 -typ eller tänkes en »idealistiskt» betonad, lagom »uppluckrad» J_2 -typ sammanfogad med en jordbunden, »soldatisk» J_3 -typ — i senare fallet med det goda resultat, att därur framgår den fulländade nationalsocialisten. Att på dylikt sätt schackra med fiktiva tankeskapelser är emellertid att hemfalla åt alltför kubistiska, grovt mekaniska föreställningssätt på personlighetens område. Ty om någonstades i världen får allt där dock sägas vara i allt och växelverka med allt. — Att, 'renodlingen' till trots, en s t a k a drag hos dessa föregivna konstitutionstyper (eller »grundformer») förefalla tagna från verkligheten, må erkännas; för S-typens vidkommande har det redan framhållits. Men även d i k t a r e n lånar ytterst alltid från erfarenheten. Man torde i själva verket göra Jaenschs psykologiskt-antropologiska typer bäst rättvisa, ifall man bedömer dem som diktskapelser, hemmahörande i »tendenslitteraturens» stora persongalleri.

Övergår man från betraktelsen av typerna till utredningen om deras framkallande orsaker, frapperas man av stora godtyckligheter och oklarheter, framför allt i fråga om den s. k. »lytiska» typen (»S lytisk»). — Främst åberopas då rasblandningen, tolkad som konstitutionell åkomma och degenerationskälla. Även om man härvid medger, att visst icke *alla* korsningar mellan skilda raser visat sig slå väl ut (allbekanta exempel: mulatter och mestizer), så är det likväl att generalisera alltför vårdslöst att därför påstå, att *alla* rasblandningar äro av ondo! Nietzsche förklarar en gång: »Wo Rassen gemischt sind, liegt der Quell grosser Kulturen.» Därvid hade han närmast forntidens Grekland i sikte; och en nutida svensk kännare av antikens folkvärld som Martin P:son Nilsson har nyligen (1939) hänvisat till, hurusom antikens största kulturskapande folk, hellener och romare, voro resultat av en rasblandning, och en ganska intensiv sådan. Detsamma gäller sannolikt om assyrer och egyptier. Ja, det förefaller rent av, som om *även* en tämligen blodfrämmande rasblandning, sedan väl arvsmassan fått tid att jäsa ut och konsolidera sig under några århundraden, verkade som ett kulturellt och politiskt ferment. I själva verket tvingas också Erich Jaensch, trots sin häftiga förkastelsedom över rasblandningen som källa till fysiskt och and-

ligt förfall, att vidgå, att den i vissa fall och efter vederbörlig tidsutdräkt verkar i gynnsam riktning — detta till och med, när det gäller en korsning med S-typen och mellan slaviskt och germanskt. Han medger nämligen: »Om emellertid blandningen ligger längre tillbaka i tiden, och den inhemska arvsmassan under tiden har blivit befäst och ernått övervikt, då kan detta lätta inslag av S-struktur hos en i sin innersta kärna fast personlighet under vissa omständigheter vara mycket värdefull som ett inslag av rörlighet och fintlighet.» Som ett handgripligt, fullt tidsenligt exempel hänvisar Jaensch till den stora »fotbollselvan» von Schalke. Spelarna i detta lag bära nämligen i åtskilliga fall omisskännligt slaviska namn; och lagets lysande framgångar grunda sig enligt Marburgpsykologens bestämda omdöme därpå, att det »med den fasthet och seghet, som utmärker vår tyska egenart, tillika förbinder ett lätt inslag av S-strukturens fintlighet». Så kan till och med ett fotbollslag göras till föremål för kulturfilosofisk spekulation! Som ett äldre, mera akademiskt exempel på en liknande gynnsam typblandning anföres Leibniz, filosofen och matematikern, vilken likaledes, om man vågar tro konstitutionspsykologien, vid sidan av sina verkligt gedigna *tyska* egenskaper ägde S₁-typens intellektuella rörlighet och fyndighet.

Men när så är — då ett S₁-inslag kan åstadkomma *både* ett oslagbart fotbollslag och ett sekularsnille: varför då detta raspolitiska korståg mot speciellt denna typ? Varför då denna överhettade ovilja mot rasblandning över huvud? Liknar det icke i mycket bagaren, som rasar mot det jästämne, han dock icke kan undvara? Därtill kommer, att Jaenschs grundläggande argumentering mot kroasering, raser emellan, är icke så litet skev.

Jaensch resonerar såhär:

Då »mottypens» själsförfattning uppträder *både* vid rasblandning och vid vissa tärande folksjukdomar (*tbc*, framförallt), så måste rasblandning, även den, betraktas som en biologisk abnormitet och som en sjukdom.

Eller i sammandrag — och naket:

Symptomet A uppträder hos B och C;

C är ett D.

Alltså är även B ett D.

Att detta ingalunda är ett välbyggt tankeskelett, märker envar; och slutsatsen är ett falskslut.

Härtill anmäler sig den allmännare frågan: givas över huvud i vår tid *rena raser*? Ha de någonsin funnits? Eller är icke rasbegreppet, även det, en vetenskaplig 'renodling', en etnologisk fiktion? Det hade varit önskvärt, att Jaensch ställt sig sådana frågor.

Utom i rasblandningen ser samme forskare jämväl, fast på oklart sätt, i tuberkulosen en huvudorsak till S-strukturens uppkomst och utbredning i mänskligheten.

I detta fall argumenterar han på följande sätt:

Såsom *endemisk*, allmänt förekommande åkomma, och i sina smygande och lättare former, visar sig tuberkulossmittan vara källa till en hel rad funktionsstörningar, ej minst på det själsliga området. En särskild störning, betecknad som »tuberkulös psykoneuros», lär sålunda ha iakttagits av olika forskare (av Turban i 54 %, av Philippi i 66,1 % av fallen); enligt Sokolowskis åsikt visa personer av judisk börd en särskilt stark benägenhet i sådan riktning. Men denna »tuberkulösa psykoneuros» företer enahanda drag, som konstitutionspsykologien funnit utmärkande för »upplösningstypen» (eller »upplösningsstrukturen S utan eller med rationell överbyggnad»). Jämsides med rasblandningen blir därmed tuberkulosen (i latent eller öppen form) bokförd som en av *huvudorsakerna* till den biologiska och kulturella urartningen i Västerlandet.

August Strindberg fällde en gång yttrandet, att då man skall göra upp hypoteser, duger det ej att vara småaktig. Satsen äger sin tillämpning på Erich Jaensch. Ty om någon är denne forskare flott och rundhänt, då han skisserar upp sina medicinskt-psykologiska förmodanden. Sålunda är det påfallande, att han i föreliggande ämne aldrig frågar sig, om tuberkulosen bör fattas som orsak eller verkan i förhållande till den överkänsliga, intellektuellt brådmogna, ofta estetiskt betonade, mer eller mindre »lytiska» konstitutionen. Annars kunde det tänkas, att en viss smäcker, eller med Kretschmers term: leptosom—konstitution hos lytikern och S₁-människan i särskild grad *disponerade* för tuberkulossmitta, varför denna senare snarare vore en följd av »S₁-strukturen» än orsak till den. För professor Jaensch blir emellertid såväl ett *cum hoc* som ett *post hoc* utan vidare ett *propter hoc*. För hans sätt att se tyda intellektuell brådmogenhet och estetisk begåvning utan vidare på (latent) tuberkulös smitta. I varje fall vedervågar han påståendet: »För den moderna bildningens esteticism är S₁, för den vitt utbredda latent kartesianismen inom den

moderna vetenskapen är S_2 ansvarig. Till S_1 och S_2 , dessa upplösningstypens båda huvudgrupper, bidraga de manifest och latent tuberkulösa, de redan sjuka och de blott disponerade, med en stor, kanske den största kontingenten.»

Följaktligen sluter han:

Ett visst antal (föregivet *friska*) personer röja intellektuell brådmogenhet och estetisk överkänslighet;

Liknande egenskaper uppträda även hos tuberkulospatienter;

Alltså lida dessa (föregivet *friska*) personer av latent tuberkulos!

Över ett slut som detta ligger en logisk grovhet och godtycklighet, som måste på en gång förbluffa och förstämna.

Men ej nog med denna formella blunder. Jaenschs kulturskynningshypotes vederlägger sig själv även genom sina egna oundgängliga konsekvenser. Mot påståendet om S-typen och dess samband, å ena sidan med tuberkelsmittan, å andra med schizofrenien, har den vägande invändningen riktats, att vore det annars riktigt, så måste man bestämt förvänta, att i länder och befolkningar, där enligt Jaensch denna typ förhärskar, *tuberkulos och schizofreni skulle vara ytterligt utbredda folksjukdomar*. (Frankrike t. ex., S_2 -typens förlovade land, borde då vara överfyllt av hospital och sanatorier.) Givetvis finnas inga som helst hållpunkter för ett dylikt påstående.

En invändning sådan som denna sätter värjspetsen på en ytterst sårbar punkt av Jaenschs hypotes. Man kan emellertid ej säga, att stöten pareras på ett vare sig elegant eller verksamt sätt. Jaensch åtnöjer sig med att hänvisa till, hurusom den mänskliga organismen synes kunna vidtaga vissa skyddsåtgärder mot mera allmänt utbredda smittämnen inom ett befolkningsområde. I Alger skulle således, enligt Kraepelin, syfilis vara endemisk men dess mest ödesdigra följsjukdom, den progressiva förlamningen, så gott som okänd. — Även som analogibevis förekommer resonemanget ytterst svagt, så mycket mer, som Jaensch själv är medveten om, att en annan forskare, Gärtner, senare letts till en åsikt, rakt motsatt Kraepelins i denna punkt. Att alltså stödja sin antastade hypotes med ett analogibevis, vilket i *sin* ordning grundar sig enbart på en *omstridd* iakttagelse, det är föga övertygande.

Att med Erich Jaensch därjämte förklara, hurusom hos *åtskil-*

liga folk den »endemiska», främst på rasblandning grundade S-typen manifesterar sig »rent själsligt», kroppsligt däremot föga eller icke alls: det synes vara att rucka på själva den grundförutsättning, varpå Jaenschs typlära, hela hans »kontstitutionspsykologi» vilar, nämligen på antagandet av ett biologiskt-kroppsligt underlag för allt själsligt och karaktärsmissigt. — Här gunga professor Jaenschs hypoteser, grundhypotesen såväl som hjälphypotesen, som i en slänggunga.

Detta i huvudpunkterna. Uppmärksammas närmast synestesierna såsom de symptom, som enligt Jaensch säkrast röja förfalls- och upplösningstypen, så faller i ögonen, att typläran här vräker samman några av de yppersta och de lägsta fenomenen från sinnslivets område och utdömer den *en bloc*. Hade Jaensch rätt, skulle gott nio tiondedelar av våra bästa diktare, litteraturkritiker och artister sedan ett sekel tillbaka utgöra en skräckinjagande samling av neurotiska blötdjur, obotligt hemfallna åt den »varseblivningsliberalism», som än den politiska liberalismens talande motstycke på det sinnesfysiologiska planet. Ty all finare estetisk karakteristik och kritik, på litteraturens, musikens, måleriets eller teaterns områden, rör sig faktiskt — och väl också oundgängligt — på sinnesanalogiernas, bildernas och de överförda bemärkelsernas plan. Det ena sinnet måste här låna från det andra, liksom allt vad vi utsäga om *spiritualia*, och detta ej blott på skönhetslivets fält, till slut måste tagas från sinnenas värld. Icke alla våra sinnesanalogier äro goda. Men många äro ypperliga. Här gäller det därför att varsamt sälla vetet från agnarna och framför allt att icke använda den psykologiska kastskoveln som ett tillhygge i den nazistiska kulturpolitikens tjänst.

Liknande måste anföras mot konstitutionspsykologiens inställning till den rent »intellektuella liberalism», i den kategoriala uppluckringens form, som den finner vara ett för »S-strukturen» och schizofrenien gemensamt drag. Härvid förbises, att *geniala* personers tankeverksamhet ofta just är kategorisprängande. Den upplöser gängse, traditionella tankeförbindelser och instiftar nya. Den låter begrepp och föreställningar från vitt skilda områden para sig med varandra. Den uppdragar förut dolda likheter. Över huvud går den — och ej minst på forskningens område — fram med starka generalisationer, omläpningar och utvidgningar av begrepp och tillåter sig analogier och analogislut av ofta allra dristigaste slag. Jaenschs egna resonemang i förevarande arbete

äro nästan genomgående av detta livligt analogiserande, kategori-
alt »uppluckrande» slag. Utan vidare tillämpar han partipolitiska
begrepp på fysiologiska och sinnespsykologiska förhållanden; an-
lägger psykiatriska och medicinska synpunkter på politiska in-
ställningar och program; hävdar schizofrenien, eller klyvnings-
vansinnet, såsom »liberalismen» i dess mest utvecklade och super-
lativa form; o. s. v. Skulle således hans arbete dömas efter dess
egna lärosatser och måttstavar, torde man icke kunna undgå att
i detta händiga bollande med kategorier och begrepp se »lytiska»,
kanske rent av »schizofrena» symptom. För en kulturkritiker av
Erich Jaensch's anläggning är det alltid fatalt att fälla så stränga
domar, att man själv som förste man hemfaller under deras för-
dömelse. — Även i denna sakpunkt finnes det säkerligen viktiga
distinktioner, som denne forskare underlåtit att taga. Lika sant
som det nämligen är, att man icke äger snille därför att man är
galen (enligt Kellgren's bevingade ord till Thomas Thorild), lika
sant är det, att man heller icke är galen, därför att man äger snille.

Ännu en punkt tarvar att bemötas. — När sålunda professor
Jaensch starkt och genomgående fördömer intelligensens lösslit-
tande från instinktlivet såsom ett »liberalistiskt» (och därmed be-
tänkligt »schizofrent») symptom och samtidigt prisar återknytan-
det av detta band som J-formernas, eller de »integrerade» typer-
nas, ojämförliga företräde, så är det skäl att se upp. Ty därest
»integrationen» härvid skall betyda intellektets återinträde i in-
stinkens tjänst, kan detta tillika innebära dess förnyade träd-
dom under fördomar, »hjordinstinkter» och antipatier av alla de slag.
Alf Ahlberg har givit oss en väckande bok om »Tankelivets fri-
görelse». Det är en välfunnen rubrik för ett stort tema. Frågan
är nämligen, huruvida ej kulturutvecklingens linje i sina stora
typiska drag sammanfaller med en sådan »frigörelse». Hela tanke-
historien, från Platon till Kant, från Kant till Croce och Rickert,
synes i själva verket vara historien om detta. Först i den mån
intelligensen mäktat *avkasta* livsinstinkternas och de omedelbara
livsbehovens fjättrar och lösbinda sig från »blodvärlden», har den
lyckats höja sig till tankens klara eter — till en objektivitet ovan-
för affektens och instinkternas tillskyndelser. Är det denna,
Jaensch vill ha oss att övergiva till förmån för de dunkla impul-
ser, vi ha gemensamt med de »faamælende Dyr»? Hans sympatier
för en sådan filosofi som Ludwig Klages' kunde nogsam-
tydas i den riktningen. —

En annan oklarhet i boken rör de mått och steg, varmed Jaensch vill förverkliga sina typologiska, rashygieniska och allmänt kulturpolitiska strävanden.

Ej minst inför aktuella händelser i hans hemland frågar man sig nämligen: hur långt vill han vara med? Gillar han judeförföljelserna — i »rasrenhetens» intresse? Skola intellektuellt brådmogna studiebegåvningar av S_2 -typ (såsom misstänkta för tuberkulos i »latent» form) *förvägras* utbildning och befordran — till förmån för J_3 - och J_2/J_3 -individer? Bör redan förekomst av sinnesanalogier och andra synestetiska fenomen hos en person anses utgöra förhinder för stats- och partitjänster? Eller faller först provet med prismatiska glasögon (Jaenschs »Brillentest») fullt ojäviga och för aspirantens hela framtid *avgörande* utslag? Och vidare: i vad mån anser han åsiktsfångelser befogade? Slutligen, och med tanke på framtiden: böra inom tyskt land äktenkapliga förbindelser med män och kvinnor av S_1 - och S_2 -typ på polisiär väg förebyggas? Eller befinnas steriliseringsåtgärder i dylika fall mera betryggande? Och omvänt: är det Jaenschs avsikt, att barnalstring mellan J_2 - och J_3 -kontrahter — exempelvis mellan »idealister» från Marburg eller Jena och bondflickor från Nordvästtyskland — skall på lagstiftningens väg åläggas? — Det är en svår brist i Erich Jaenschs eugeniska och raspolitiska program, att sådana frågor över huvud *kunna* riktas till honom, och att han ej uppdragit de praktiska gränserna härvidlag. Enligt ordstävets sår man vind och skördar storm. Att, trots enstaka modererande förbehåll i framställningen, ur hans bok nationalistiska bildstormare och rasfanatiker kunna hämta vapen och argument för de skarpaste förfaranden, dömer den. Och att den med agitatorisk vältalighet framställer S_1 - och S_2 -typernas, liksom » S_2 -kulturens», fortbestånd inom Västerlandet som en *världs fara*, av mer än Spenglerska mått, kunde lätt nog hos »dynamiskt» tänkande brushuvuden uppväcka den ödesdigra föreställningen, att rasrenande och kulturfrälsande uppgifter ålåge dem *även utanför det egna landets gränser*.

På detta sätt har professor Erich R. Jaensch, antagligen mot högre avsikt, kommit att bära stockar till rashatets bål. Det är detta, som jämte resonemangens inre löslighet och yttre tvärsäkerhet neddrager hans digra skrift till pamflettens nivå. Den ersätter vetenskaplig bevisföring med mytbildning.